

YORDAMGA MUHTOJ BOLALARNI TA'LIM TIZIMIGA JALB ETISHDA

OTA-ONALAR, OILA VA JAMOATCHILIK BILAN ISHLASH

JDPU O'zbek tili va adabiyoti talabasi

Elmurodova Farog'at Baxriddin qizi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada yordamga muhtoj bolalarni ta'lim tizimiga jalb etish masalasi yoritilgan.

Ota-onalar, oila va jamoatchilikning ushbu jarayondagi o'rni, ularning bolalar ta'limiga ko'rsatadigan ta'siri va samarali hamkorlik mexanizmlari tahlil qilingan. Maqolada ta'lim jarayonini yanada inklyuziv qilish bo'yicha takliflar ham berilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim, yordamga muhtoj bolalar, ota-onalar, jamiyat, inklyuziya.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim har bir bola uchun ochiq va qulay bo'lishi kerak. Biroq ayrim bolalar ijtimoiy, jismoniy yoki psixologik sabablarga ko'ra ta'lim jarayonidan chetda qolmoqda. Masalan, imkoniyati cheklangan bolalar, qashshoqlik sharoitida yashovchi bolalar yoki oilaviy muammolar sababli o'qish imkoniyatiga ega bo'lmaganlar bu toifaga kiradi.

Bunday holatlarning oldini olish va barchani ta'lim tizimiga jalb etish uchun ota-onalar, pedagoglar va jamoatchilikning birgalikdagi harakati zarurdir.

OTA-ONALARNING TA'LIMDAGI O'RNI

Ota-onalar bolaning ta'lim jarayonidagi eng asosiy ishtirokchilaridan biri hisoblanadi.

Farzandning bilim olishga bo'lgan qiziqishi, uning motivatsiyasi va intellektual rivojlanishi

bevosita oilaviy muhit bilan bog'liq. Shu sababli, ota-onalar:

- Farzandining ta'lim olishi uchun zaruriy shart-sharoitlarni yaratishi kerak;

Maktab va o'qituvchilar bilan muntazam aloqada bo'lishi lozim;

- Bolaning o'quv jarayoniga bevosita aralashib, unga yordam berishi kerak;

- Ularning psixologik muammolarini tushunishi va to'g'ri yondashuvi lozim.

OILANING TA'LIMGA TA'SIRI

Oila ta'lim jarayonining muhim bo'g'ini hisoblanadi. Bolaning oilada olgan tarbiyasi uning maktabdagi muvaffaqiyatlariga bevosita ta'sir qiladi. Shuning uchun ota-onalar quyidagi jihatlarga e'tibor qaratishi lozim.

Bolaga ta'lim olishning muhimligini tushuntirish;

- Uy sharoitida ham ta'lim muhitini yaratish (o'quv materiallari, kitoblar bilan ta'minlash);

- Maktab va jamiyat bilan doimiy aloqada bo'lish;

- Bolaning qiziqishlarini rag'batlantirish.

JAMOATCHILIKNING ROLI

Jamiyat har bir bolaning ta'lim olishi uchun javobgarlikni o'z zimmasiga olishi kerak.

Jamoatchilik yordamga muhtoj bolalarni qo'llab-quvvatlash, ularga teng imkoniyat yaratish borasida faol ishtirok etishi lozim. Bunda quyidagi jihatlarga e'tibor berish zarur:

- Mahalliy hokimiyat va ta'lim muassasalari tomonidan qo'llab-quvvatlash dasturlarini amalga oshirish;

- Nodon va qiyin sharoitda yashovchi bolalar uchun maxsus grantlar va stipendiyalar ajratish;

- Homiylik va xayriya fondlari orqali ta'lim tizimini moliyalashtirish.

Yordamga muhtoj bolalarni ta'lim tizimiga jalb etish uchun ota-onalar, oila va jamoatchilikning faolligi zarur. Har bir bola sifatli ta'lim olish huquqiga ega va buni ta'minlash jamiyatning asosiy vazifalaridan biridir. Quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin:

Ota-onalarni farzandining ta'lim jarayoniga yanada faol jalb qilish;

- Inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish va maxsus maktablarni ko'paytirish;

Jamoatchilik va nodavlat tashkilotlarning ta'lim sohasidagi ishtirokini kengaytirish;

- Davlat tomonidan yordamga muhtoj bolalar uchun maxsus grant va stipendiyalar ajratish.

INKLYUZIV TA'LIM VA MAXSUS MAKTABLAR

Maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish muhim hisoblanadi. Inklyuziv ta'lim shuni anglatadiki, barcha bolalar, jumladan, jismoniy yoki ruhiy imkoniyati cheklangan bolalar ham umumiy ta'lim tizimida qatnashish imkoniyatiga ega bo'lishi lozim. Bunda:

- Maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun moslashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish;

O'qituvchilarni inklyuziv ta'lim sohasida tayyorlash;

- Ta'lim muassasalarida maxsus jihozlar bilan ta'minlash kabi vazifalar dolzarb hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda inklyuziv ta'lim tizimi rivojlantirilmoqda. Ko'plab maktablarda maxsus sinflar tashkil qilinib, imkoniyati cheklangan bolalar ham teng ta'lim olish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu borada davlat tomonidan turli dasturlar ishlab chiqilmoqda va xalqaro tajriba o'rganilmoqda. Ayniqsa, maxsus pedagogika sohasi bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirish maqsadida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur.

- Maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun qo'shimcha yordam markazlarini tashkil qilish;
- O'qituvchilar uchun maxsus malaka oshirish kurslarini yo'lga qo'yish;
- Inklyuziv ta'lim metodlarini maktab dasturlariga kiritish;
- Nogiron bolalar uchun zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan sinflarni yaratish.